

CD JAZZ

Klank van de fifties
Lena Horne

Sinds de jaren 1960 beschouwen we jazz als kunst. De band met het echte volkse leven is allang weg. Het werd een zaak van kenners in duistere kelders, niet meer van waggelende begrafenisoptochten in Louisiana of van katoenplukkers op het veld. De overgang gebeurde reeds omstreeks 1930, toen jazz almaar meer van de straat naar de clubs werd verkast.

Na de Tweede Wereldoorlog was de versmelting van jazz en entertainment voorbij. Vele carrières haperden in de jaren 1950. Ofwel gingen de jazzmuzikanten voluit voor de commercie en wonnen ze via de televisie de sympathie van miljoenen, maar werd hun muziek inhoudsloos. Ofwel stapten ze uit het commerciële circuit en werden ze pas dertig jaar later weer opgevoerd, na een schier eeuwigdurend voor-geborchte in de anonimiteit van de jazzclubs.

Dat maakt het vandaag moeilijk om de reputatie van sommige jazzlegendes goed in te schatten. Neem nu Lena Horne (1917-2010), een zangeres die zowel in films als

in beroemde nightclubs optrad en terzelfder tijd betrokken was in de mensenrechtenbeweging van Martin Luther King. Een formidabele vrouw, maar ook iemand van wie de biografie niet samenvalt met de songs. Een hoofdrol kreeg ze immers nooit, want ze was een kleurlinge. Ze zong schitterend en haar uitspraak was altijd fenomenaal perfect. Maar misschien is dat niet het belangrijkste in de jazz. In het beroemde *Stormy Weather* komt ze niet over als een tot in de ziel gekwetste Billie Holiday, en evenmin als een krachtig overleverstype zoals Ella Fitzgerald. De pijnlijkste song maakt Horne aantrekkelijk, sexy zelfs. Ze kan er niet aan doen, het gaat vanzelf.

Maar toch blijf je zitten met de vraag: wie was Lena Horne nu echt? Want de miskennis die zwarte muzikanten, zelfs nog in Horne's topperperiode, ten deel viel, was werkelijk en maakte haar tijdens de communistenjacht in de jaren 1950 zelfs verdacht. Ze werd geboycot en haar naam prijkte op de zwarte lijst. Maar dat blijft allemaal onder de oppervlakte. Haar voorkomen lijkt op die van Michelle Obama vandaag: professioneel tot en met. Maar in je hart laten kijken, hoorde er niet bij, terwijl juist dat de essentie is van jazz.

Intussen hoor je op deze cd's een heerlijke rist beklievende nummers, die stuk voor stuk hun plaats in de hitparade verdienden en die een halve eeuw later nog altijd fijn blijven. (JC)

Lena Horne, *Four Classics Albums Plus*, 2 cd's, AVID Easy (distributie Coda), AMSC 1009, 11 euro.

CD KLASSIEK

Voorganger van Bach
Christoph Graupner

Christoph Graupner (1683-1760), was een knap en gedreven musicus, die trouwens Bach voorafging te Leipzig. Hij sleepte in 1722 de post van *Thomaskantor* in 1722 in de wacht. Hij was zelf in de *Thomaskirche* koorknaap geweest en had daar toen twee goede toondichters ontmoet: Kuhnau en Heinichen. Wat later trok Graupner naar Hamburg waar hij dan weer Händel leerde kennen en een tijdje aan de opera werkte. Dat was maar een tussenstation, want van 1709 tot 1760 werkte Graupner aan het prinselijke hof in Kassel. Zijn poging om in 1722 terug te keren naar Leipzig werd door zijn broodheer niet in dank afgenomen.

Graupner was een productief

componist, zeker als cantateschrijver. Van hem bleven 1.418 geestelijke en 24 wereldlijke cantates bewaard en wellicht componeerde hij er nog veel meer. In 2010 werd rond dit nog grotendeel onbekende werk een heel programma in de Gentse Bijloke uitgebouwd. Il Gardellino nam dit jaar nog de cantate *Aus der Tiefen* op en nu is er een knappe vertolking van niet minder dan zes van Graupners concerto's voor fagot en viool door het Ensemble Il Capriccio. Een kleine bezetting, maar dat is net knap, omdat er in deze historische uitvoering ook een beroep wordt gedaan op de 'stille' barokgitaar en luit. Sergio Azzolini bespeelt de fagot vorstelijk, terwijl in het vijfde concerto ook Christian Leitherer vrolijk soeleert op de schalmei. Een interessante kennismaking die ons doet uitzien naar de muziek van Graupner. (JC)

Christoph Graupner, *Fagott- und Violinkonzerte*, door Serge Azzolini (fagot), Friedemann Wezel (viool), Christian Leitherer (schalmei) en het Ensemble Il Capriccio onder leiding van Friedemann Wezel, Carus-Verlag (distributie coda), Carus 83.443, 22 euro.

BOEK SAMENLEVING

Adoptie kritisch bekeken
Helena Daelman

Helena Daelman is televisie-maakster en adoptiemoeder. In 2005 adopteerde ze de Haïtiaanse vondeling Mose, vandaag zeven jaar. Naar aanleiding van die adoptie maakte ze drie televisiereeksen over dit emotioneel beladen thema.

In *Kleur bij kleur* brengt ze allereerst het verhaal van de moeilijkheden die ze beleefde met haar ei-

gen adoptiekind. Sinds hij bij haar is, sliep Mose immers nog nooit door.

Daelman bezocht ook alle gezinnen uit haar televisiereeks *Adoptie* om te vernemen hoe het intussen met hen gaat. Hun vaak schrijnende ervaringen geven een duidelijk beeld van wat adoptie kan betekenen. Daelman is vrij negatief in haar benadering: „Het wordt hoog tijd dat men openlijk praat over de problemen die er helaas zijn. Ouders moeten daarvoor niet verantwoordelijk gehouden worden. Het is tijd om meer aandacht te schenken aan de preventie van het probleem en eindelijk grondig werk te maken van een gepaste hulpverlening.”

In een derde deel maakt de auteur een analyse van de huidige situatie, waar er veel kandidaat-adoptanten zijn en almaar minder kanalen (landen waaruit kinderen kunnen worden geadopteerd).

Het boek is ook een pleidooi om te vermijden kinderen van ouder dan één jaar te adopteren. Onderzoek van de Leuvense professor Luyten (Leuvense AdoptieStudie)

toont aan dat adoptie ernstige gehechtheidproblemen terugbrengt van 73 naar 31 procent. Het is dus een geslaagde 'interventie', maar de leeftijd waarop een kind wordt geadopteerd, speelt wel een rol. Bij kinderen die worden geadopteerd na hun eerste verjaardag zie je meer onveilige gehechtheid.

Al staan er in dit boek ook enkele passages die bij velen de wenkbrauwen zullen doen fronsen (over draagmoederschap en alternatieve geneeswijzen als hulpverlening), toch is dit boeiende lectuur voor wie van dicht of veraf met adoptie wordt geconfronteerd. (EDS)

Helena Daelman, *Kleur bij kleur. Een kritische kijk op adoptie*, Houtekiet, Antwerpen, 2011, 365 blz., 22,50 euro, ISBN 978 90 8924 173 3.

BOEK GESCHIEDENIS

Vrouwen van foute mannen
Diane Ducret

Dictators oefenen blijkbaar een grote aantrekkingskracht uit op sommige vrouwen. Dat blijkt uit het boek van de Franse historica Diane Ducret over de vrouwen

van Stalin, Lenin, Mussolini en anderen. Ducrets betoog start met een greep uit de liefdesbrieven die dagelijks bij Adolf Hitler toekwamen. De nazileider is echter een buitenbeentje vergeleken met andere dictators die zich ook in hun privéleven onvervalste manipulators toonden.

Het eindigt trouwens slecht met wie valt op zo'n foute man. Het meest dwaze is samen met je geliefde geëxecuteerd worden, wat Clara, de maîtresse van Mussolini, of Elena, de vrouw van Ceausescu, overkwam. De geliefden van Stalin en Mao pleegden dan weer zelfmoord.

Twee vreemde vogels duiken op in het verhaal. De autoritaire (en ultrakatholieke) Portugese leider Antonio Salazar, overleden in 1970, trouwde nooit, maar had blijkbaar reeds als seminarist stiekeme relaties met vrouwen die vervolgens hun leven lang naar

hem bleven smachten. De zwaar gestoorde Centraal-Afrikaanse dictator Bokassa, die zich in 1976 tot keizer uitriep, was met acht vrouwen tegelijk getrouwd. Hij ging aan waanzin ten onder, zijn vrouw verdenkend van ontrouw met de Franse president Giscard d'Estaing.

Geen vrolijke lectuur, maar toch wel een boeiende mix van gossip en geschiedenis. (EDS)

Diane Ducret, *In bed met een dictator*, Bezige Bij, Amsterdam, 398 blz., 19,95 euro, ISBN 978 90 8542 325 6.

BOEK GELOOF

Dialogo tussen de godsdiensten
Marianne Moyaert

De Leuvense theologe Marianne Moyaert onderzoekt al enkele jaren de mogelijkheden van de interreligieuze dialoog. In *Leven in Babelse tijden* presenteert ze een theoretisch kader voor een werkelijke ontmoeting tussen de religies. Het is een wat droog, want weinig met voorbeelden uit de praktijk opgesmukt verhaal. Allereerst worden er fundamentele vragen gesteld. Verliest wie dergelijke dialoog aangaat niet deels zijn eigen identiteit? Vaak ook

wordt aangenomen dat pluralisme – het als evenwaardig beschouwen van alle levensbeschouwingen – de beste onderbouw vormt voor deze dialoog, maar daar is Moyaert het niet mee eens: „Het pluralisme neemt de eigen aard van de christelijke identiteit niet ernstig.”

Is de christen die zich waagt aan de interreligieuze dialoog dan gevangen in de spanning tussen trouw en verraad? Je zou het kunnen concluderen na de waarschuwingen van conservatieve katholieken tegen de 'geest van Assisi', de ontmoetingen van wijlen Joannes-Paulus II met leiders van wereldgodsdiensten. Desondanks trok ook paus Benedictus XVI naar Assisi.

Toch volgt een pleidooi voor dialoog en openheid. Moyaert: „De christelijke identiteit is niet iets dat christenen 'hebben' en kunnen bewaren, afschermen en vasthouden als een soort *depositum*. Christen zijn betekent in geloof, hoop en liefde uitstaan naar de wereld en anderen. Het is niet aan christenen om a priori grenzen op te leggen aan Gods werkzaamheid in de schepping. Daarenboven vertelt de Bijbelse traditie ons dat God zich te kennen geeft in de

vreemde ander. Christelijke identiteit kan nooit isolement betekenen, maar impliceert steeds het zoeken naar gemeenschap, ook al zal die niet nu reeds definitief verwezenlijkt worden.”

De auteur stelt ook dat dit 'openstaan' voor het religieuze vreemde slechts geloofwaardig is als er ritueel herhaalbare momenten zijn van 'samen aan tafel' zitten. Alleen het gemeenschappelijke feesten verbindt mensen met elkaar. Maar dat neemt natuurlijk meningsverschillen en conflicten niet weg. We zien uit naar het concreet maken van deze opbouwende visie. (EDS)

Marianne Moyaert, *Leven in Babelse tijden. De noodzaak van een interreligieuze dialoog*, Pelckmans, Kapellen, 2011, 125 blz., 14,95 euro, ISBN 978 90 289 6397 9.